

„Mans ģimenes barikāžu stāsts”

Tēta stāsts

„1991. gads, janvāra mēnesis. 13.janvāra vakarā un naktī televīzija gandrīz nepārtraukti rādīja notikumus Viļņā, kur padomju karaspēks ar tanku kāpurķēdēm šķaidīja neapbruņotus cilvēkus. Tanī laikā mūsu brīvības alkas un mūsu apziņa bija stiprāka nekā jebkad iepriekš. Un, kad Latvijas Tautas fronte izteica aicinājumu Latvijas patriotiski noskaņotajai tautas daļai doties uz Rīgu, es nemaz nedomāju. Divu domu nebija. Bija jābrauc un jāaizstāv mūsu trauklā brīvība! Man bija 32 gadi, un tajā laikā es strādāju Preiļu rajona Tautas izglītības nodaļā, ko vadīja Jānis Lozda. Viņš pilnīgi atbalstīja šo manu lēmumu doties uz Rīgu. Pievakarē, pie Preiļu katoļu baznīcas, mūsu grupiņu (~30 cilvēki) gaidīja autobuss, veiksmi vēlēja Latgales televīzijas korespondente Silvija Jokste. Autobusā tikām intervēti.

Tā arī braucām.

Ierodoties Rīgā uzzinājām, ka mūsu grupai jādodas uz Zaķusalu un jāpievienojas televīzijas torņa aizsardzības dalībniekiem. Laiks bija mēreni auksts, sniega nebija daudz, taču sals ir sals un, pūšot vējiem no visām pusēm, bija ļoti drēgni. Jau braucot pa Salu tiltu, uz tilta atradās smagā tehnika, kas bija novietota ķīļveidīgi (lai nobloķētu tankus). Dega uguns kuri, mums norādīja vietu, iekūrām savus uguns kurus un tikām noinstruēti kā rīkoties. Protams, visiem bija jautājumi un pats galvenais bija - kā mēs varam cīnīties bez ieročiem, ko mēs esam spējīgi izdarīt bez tiem - pret iespējamajiem Padomju armijas vai OMON uzbrukumiem. Instrukcijā tika pateikts, ka mūsu galvenais uzdevums uzbrukuma gadījumā ir nevardarbīga pretošanās. Kas tas bija un kas tas ir, es nezinu vēl šobaltdien, kaut gan brīvās Latvijas armijā esmu nodienējis gandrīz 25 gadus. Katrā ziņā, tā mūsu brīvības mīlestība tajā laikā bija tik lielā mērā pieņēmusies spēkā, ka mēs bijām gatavi stāties pretī arī bez ieročiem, ja vajadzētu. Zaķusalas aizstāvju vadība informēja mūs, ka pastāv iespēja uzbrukumam pa Daugavu, gar salas abām malām - ar torpēdkuteriem. Pirmajā naktī nekas tāds īpašs nenotika, mēs dežūrējām uz maiņām pa 4 vai 6 stundām, īsti neatminos.

Otrajā dienā Zaķusalā sākumā tika pārsteiptas troses pāri Daugavai, lai aizkavētu iespējamo torpēdkuteru ierašanos. Brīvajās maiņās mums bija atļauts (pa diviem) aiziet uz televīzijas centra ēku, kur notika dažādu grupu, folkloras kopu koncerti (pārsvārā patriotiskas dziesmas) un varēja pasildīties pirmā stāva foajē, nogaršot kādu sviestmaizīti no Rīgas tantiņām, jo cilvēki nāca un baroja mūs, nesa maizītes, siltu tēju, kā arī vārīja putras. Tad, otrās dienas vakarā, ar grupas priekšnieka atļauju, es un draugs devāmies uz Rīgas centru, jo ļoti gribējās apskatīties kā notiek Vecrīgas aizsardzība un kāda situācija ir pašā pilsētā. Tāpat kā Zaķusalā, arī pie Augstākās Padomes un pie Ministru Padomes ēkas bija cilvēki, uguns kuri, dziesmas. Un, ejot gar Esplanādi vakarā, ieraudzījām divus omoniešus. Protams, tā interesanti palika ap dūšu, jo viņi bija bruņoti ar automātiem (ar stobriem uz leju), domājām, kas nu tagad notiks, jo cilvēki pa ielām nestaigāja. Bija vai nu uz barikādēm, vai atradās mājās. Ielas bija ļoti tukšas. Bet tie omonieši, kaut ko runājot krievu valodā, pagāja mums garām un pat nepaskatījās uz mūsu pusi. Tad, ejot atpakaļ uz Zaķusalu, nonācām pie Rīgas dzelzceļa stacijas, toreiz tur vēl bija Padomju laiku apgaismojuma lampas, kuras kustējās vējā un kustoties tādas bālas, spočīgas ēnas skraidīja apkārt. Vēl tur bija tādas pārvietojamās atkritumu tvertnes uz riteņiem, tās atradās stacijas priekšā zem tām lampām, un tās lampas kustās, un no vienas tvertnes uz otru aizskrien viena žurka, otra žurka un tā tālāk. Gandrīz kā šausmenē. Tas ir kas tāds, kas palicis atmiņā blakus tam, kā dēļ mēs tur bijām.

Par visiem notikumiem, kas notika Vecrīgā un uz citiem Rīgas tiltiem, mēs tikām informēti pa radio un pastiprinātājiem. Lai gan, līdz mums informācija nonāca vislēnāk. To visātrāk varēja uzzināt televīzijas centrā, kur bija pilns ar televizoriem un radio aparātiem.

No Rīgas varēja doties mājās arī ātrāk, bet es tur paliku trīs dienas. Autobusi vadāja cilvēku grupas uz maiņām. Neviens neuzspieda noteiktu dienu skaitu, cik ir jāpaliek. Tā bija brīva izvēle.

Tas viss bija tāds morālā pacēluma laiks, kāds nekad nav bijis un diez vai būs Latvijā vēl kādreiz. Uz turieni nu nevarēja nebraukt. Braukšu! Jo tur visa Latvija, un ne tikai – krievi, baltkrievi, ukraiņi, ebreji – visiem bija „piegriezies” komunisms.

Bieži vien cilvēki, stāstot šos atmiņu stāstus, sajauc divas dažādas lietas un saka, ka barikāžu laikā tika ieņemts televīzijas centrs. Nē. Televīzijas centrs tika ieņemts Augusta puča laikā, tā paša 1991. gada 21.augustā. 22.augustā omons aizgāja pats. Par barikāžu laiku īstenībā jāuzskata gan 1991.gada janvāris, gan 1991.gada augusts, tas būtu tikai godīgi. Tas noslēdzās 1991.gada 23.augustā, kad Maskavā izgāzās valsts apvērsuma mēģinājums.

Esmu saņēmis 1991.gada barikāžu aizstāvju piemiņas zīmi, kas ir viens no diviem maniem valsts apbalvojumiem.

Man bieži skolās un tikšanās ar jaunatni ir jautājuši, vai nebija bail. Bija. Bet bailes bija no neziņas, īstenībā... Taču kopības sajūta tās noslāpēja. Jo visus jau tāpat nenošaus.

Par barikādēm izstāstīt īsti nav iespējams. To vienkārši ir jāpiedzīvo...”

/Aivars Vucāns/